

El procés d'elaboració de l'enquesta pública prèvia al Pla Comarcal de Muntanya de la Garrotxa

Margarida Castañer i Vivas*

Résumé / Abstract / Resumen

Selon la Loi de Haute Montagne (2/1983 du 9 Mars), approuvée par le Parlement de Catalogne, le «Pla Comarcal de Montanya» est défini comme l'instrument de base pour développer et appliquer la politique de montagne; pour cette raison, les autres procédures d'action prévues par la même loi restent soumises au Plan. Cette loi est applicable à neuf des «comarques» (la Catalogne en compte 38 au total); elles se trouvent dans la zone pyrénéenne et parmi elles on y trouve celle de La Garrotxa.

L'article 7.2 de cette loi prévoit une enquête publique préalable à l'établissement du Plan, afin de promouvoir la participation et la collaboration des diverses organisations et institutions des «comarques» et de recueillir toutes les demandes et suggestions. L'enquête publique n'est pas conçue comme une étude socio-économique, mais comme un instrument dont le but est de mettre à jour la problématique et les perspectives d'amélioration de la qualité de vie dans la comarca. Il s'agit donc d'un travail qui ne se fonde pas sur des données objectives mais sur l'opinion des gens qui habitent le pays et qui en subissent jour à jour les problèmes.

* * *

* Llicenciada en Geografia, Universitat Autònoma de Barcelona.

According to the Law regulating Mountainous Areas passed by the Catalan Parliament (2/1983 dated 9th March), the Regional Mountain Plan (Plan Comarcal de Montana) is defined as the basic instrument for the development of and policy application in mountainous areas. Consequently, other measures contemplated in the same law are subordinate to the Plan. The mentioned law is to be enforced in nine regions («comarcas») in Northern Catalonia, one of which is the Garrotxa district.

Article number 7.2 of the law contemplates the carrying out of a public questionnaire prior to the application of the Plan, in order to encourage the participation and collaboration of the various local district organizations and bodies, and to gather together requests and suggestions. The public questionnaire is not a socio-economic study of the region, but rather a means of throwing light upon the problems and perspectives for improvement in the quality of life in the region. It is not therefore a study based on objective data, but rather on the personal opinions of the local inhabitants who experience day-to-day problems.

* * *

Según la Ley (2/1983 del 9 de marzo) de Alta Montaña aprobada por el Parlamento de Cataluña, el Plan Comarcal de Montaña se define como el instrumento básico para desarrollar y aplicar la política de montaña; por lo tanto los otros tipos de actuaciones previstos en la misma ley quedan supeditados al Plan. Esta ley se aplica a nueve de las comarcas del norte de Cataluña, entre las cuales se encuentra la comarca de la Garrotxa.

El artículo 7.2 de dicha ley prevé una encuesta pública antes de la realización del Plan para promover la participación y colaboración de las diversas organizaciones y entidades comarcales y recoger peticiones y sugerencias. La encuesta pública no es un estudio socio-económico de la comarca, sino un instrumento cuya finalidad es descubrir la problemática y las perspectivas de mejora de la calidad de vida de la comarca. Por lo tanto se trata de un trabajo que no se fundamenta en datos objetivos sino en la opinión de la gente que vive en la comarca y que experimenta diariamente los problemas.

INTRODUCCIÓ

L'execució d'una política de muntanya al nostre país, és a dir, l'aplicació sobre un territori amb característiques particulars d'uns instruments legislatius i de planificació, és un procés d'un gran abast i, necessàriament, d'una

llarga durada. Per aquest motiu cal posar immediatament en marxa totes les eines necessàries per iniciar el procés.

El Pla Comarcal de Muntanya és definit com l'instrument bàsic per a desenvolupar i aplicar la política de muntanya, de manera que els altres tipus d'actuacions, previstos a la Llei d'Alta Muntanya¹, queden condicionats pel Pla o bé en resten al marge. Aquesta perspectiva respon plenament a la tendència general de la legislació europea en matèria de muntanya. El paper central que s'atribueix al Pla Comarcal de Muntanya fa que el contingut institucional i organitzatiu de la llei —fonamentalment, la creació dels Consells de Comarca— estigui pràcticament funcionalitzat en relació al procediment de planificació (iniciativa, informació, participació, aprovació).

El Pla Comarcal de Muntanya ha de coordinar les diferents actuacions públiques a cada comarca; coordinació que ha de permetre una major eficàcia en les actuacions de l'Administració. El Pla comarcal ha d'adequar a la realitat de cada comarca els objectius generals de la llei per a la muntanya catalana. Cada Pla ha de disposar d'un estudi socio-econòmic, de programes d'actuació, d'un pla d'inversions i de directrius orientadores de planificació urbanístiques.

Segons l'article 7.2 de la Llei d'Alta Muntanya, abans de fer la sol·licitud del Pla Comarcal, el Consell Comarcal de Muntanya haurà d'haver fet una enquesta pública, promovent la participació activa i la col·laboració de les diverses organitzacions i entitats comarcals, a fi de recollir demandes i suggeriments que orientin la posterior redacció de l'esmentat Pla.

L'enquesta pública no és un estudi socio-econòmic de la comarca sinó un instrument, la finalitat del qual és descobrir quina és la problemàtica i les perspectives per a millorar la qualitat de vida a la comarca. Per tant, és un treball que no es fonamenta en unes dades objectives sinó en l'opinió de la gent que viu a la zona i que en nota constantment les deficiències. Així, l'enquesta pública, més que un tràmit perceptiu previ a la realització del Pla Comarcal de Muntanya, és un instrument valuósíssim de foment de la participació de la població afectada per l'aplicació de la Llei de Muntanya, i, al mateix temps, un instrument que permet la difusió de la legislació de muntanya i dels avantatges que aquesta legislació suposa per als muntanyencs.

¹ La Llei d'Alta Muntanya fou aprovada al Parlament de Catalunya en sessió celebrada el 23 de febrer de 1983. Fou promulgada el 9 de març del mateix any pel President de la Generalitat de Catalunya i es publicà en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* en el núm. 312 del 16 de març de 1983.

L'equip realitzador de l'enquesta

La mateixa Llei d'Alta Muntanya indica que l'elaboració de l'enquesta pública prèvia al Pla Comarcal l'han de realitzar els Consells Comarcals, directament o bé a través de l'encàrrec a un equip. En el cas concret de la Garrotxa, a partir d'un concurs públic s'adjudicà el treball a un equip de professionals de la comarca, coordinats per una geògrafa. Aquest equip estava dividit en tres seccions, cada una de les quals tenia una funció determinada, però amb una forta interrelació entre elles. En conjunt confluen al grup C, que era el centre de tot el procés. Les tres seccions eren les següents:

A. Grup assessor. Format per un grup de persones que estaven realitzant l'enquesta pública al Pla Comarcal a d'altres comarques de muntanya.

B. Grup direccional de l'enquesta. Estava format per un grup de persones que des d'òptiques diferents coneixien la Garrotxa i tenien una idea de quina era la seva problemàtica i per on podia anar el futur. La missió d'aquest equip consistia en el seguiment constant de l'enquesta i en l'establiment de les seves directrius. La funció bàsica va ésser la discussió de l'estat actual de la comarca, de la seva problemàtica i de quines eren, a grans trets, les perspectives que s'apuntaven. L'equip estava format per un geògraf, un geòleg, un arquitecte i un enginyer.

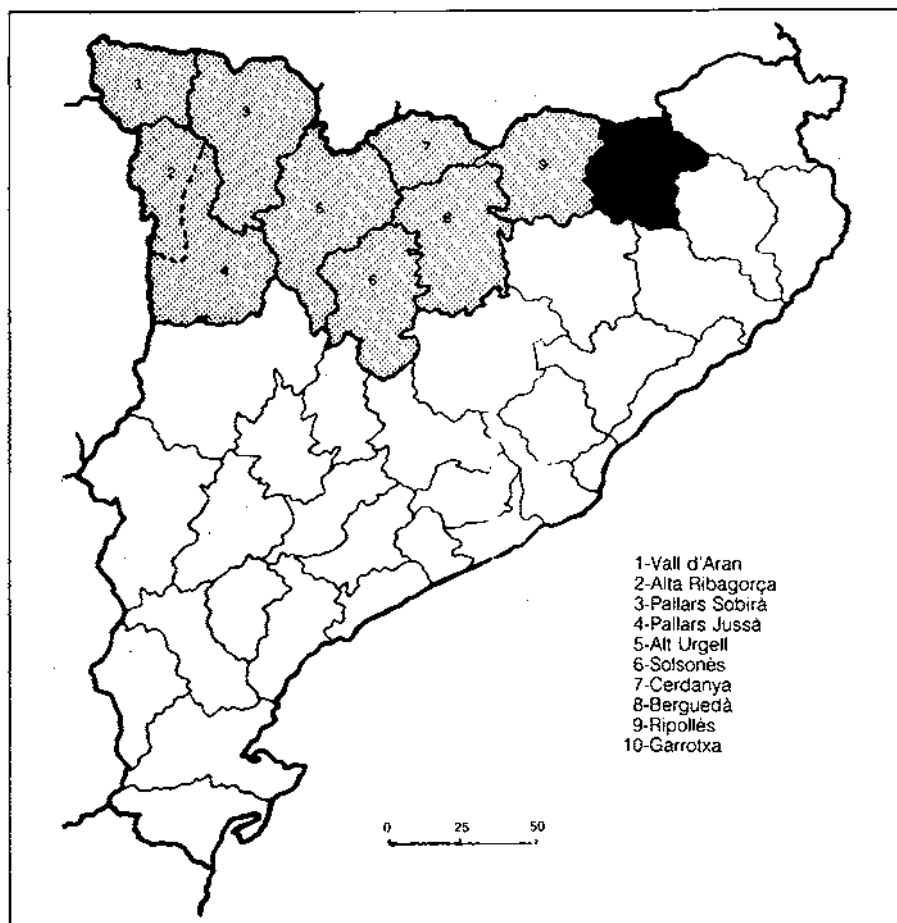
C. Dissenyadores i enquestadores. Aquest grup va ésser l'eix de tot el procés i de tots els altres grups. La missió d'aquest equip era la de portar tot el treball endavant, és a dir, elaborar l'enquesta, fer-la i redactar les conclusions, sempre amb el suport i vinculació amb els altres grups. L'equip estava format per una geògrafa i per una mestra, ambdues amb una visió diferent de la comarca.

La Garrotxa

Prèviament hem de matisar que cada una de les comarques que formen l'àrea de muntanya² té una realitat diferent (vegeu el Gràfic I). En el conjunt d'aquesta varietat considerem que la Garrotxa és la que té una problemàtica més diferenciada de la resta. Per adonar-nos d'aquest fet només cal mirar el nombre d'habitants que hi ha a la Garrotxa³ i el pes enorme que té Olot respecte de la resta de la comarca (més del 50 % d'habitants de tota la comarca). Conscients d'això vàrem considerar que, tot i que havíem de seguir un procés més o menys comú al de tota la zona de muntanya, havíem d'estar

² Les comarques d'Alta Muntanya a Catalunya són: Alt Urgell, Berguedà, Cerdanya, Garrotxa, Pallars Jussà, Pallars Sobirà, Alta Ribagorça, Ripollès, Solsonès i Vall d'Aran.

Gràfic I. Les Comarques de Muntanya

³ Comarques	Població 1981
Alt Urgell	19.335
Berguedà	41.630
Cerdanya	12.041
Pallars Jussà i	
Alta Ribagorça	18.768
Pallars Sobirà	5.450
Ripollès	33.102
Solsonès	10.764
Vall d'Aran	5.808
Total	146.898

molt atents a la problemàtica concreta de la Garrotxa i adequar l'enquesta a aquesta realitat. La planificació que la comarca exigeix probablement hagi de passar en un futur per camins diferents a la resta de comarques.

La Garrotxa, des del punt de vista d'estructura geològica, de relleu, de clima, de vegetació i de localització humana, no es pot considerar com una comarca homogènia sinó que cal distingir-ne dues àrees ben diferenciades: l'Alta Garrotxa i la comarca d'Olot.

Alta Garrotxa

Situada al nord de la vall de Bianya i de la vall del Fluvià. Es caracteritza quant als aspectes morfològics per una alçària i una diversitat del relleu superior a la mitjana del territori, i quant als aspectes econòmics per una capacitat de recursos naturals renovables elevada i per una absència d'indústries amb l'excepció d'alguna instal·lació molt localitzada. Pel que fa al factor demogràfic la densitat de població és molt baixa i l'índex d'envelliment és important; d'altra banda, els nuclis de població importants són escassos, només un supera els 2000 habitants. L'accessibilitat dels nuclis habitats a la xarxa viària principal és dolenta.

Com a conseqüència l'aplicació concreta del Pla Comarcal en aquesta zona ha de permetre portar a terme actuacions de cara a mantenir la població existent, mitjançant la millora dels serveis, equipaments i de l'accessibilitat interna i externa de la zona. També ha d'aconseguir una explotació racional dels recursos que permeti crear nous llocs de treball i sistemes d'utilització d'aquests espais per a la població de fora de la zona que no malmetin els recursos i siguin beneficiosos per als seus habitants.

La comarca d'Olot

Situada al sud de la vall del Fluvià es caracteritza per una industrialització alta (amb sectors en crisi des de fa anys) i un pes del terciari relativament important a causa del factor capitalitat (Olot). Pel que fa al factor demogràfic es dona una densitat de població relativament baixa i un cert grau d'estancament; els nuclis de població importants són escassos, però han mantingut un creixement per sobre del vegetatiu. L'accessibilitat dels nuclis habitats a la xarxa de comunicacions principal tampoc és massa bona.

L'aplicació concreta del Pla Comarcal en aquesta zona ha de permetre millorar l'accessibilitat per fer així competitiva la localització industrial, alhora que ha de potenciar la reconversió o reestructuració d'alguns sectors industrials. D'altra banda ha de mantenir i potenciar l'agricultura i la ramade-

ria de les valls i també millorar la infraestructura dels serveis i equipaments col·lectius.

Pla de treball i metodologia emprada

Hem seguit l'esquema realitzat per Xavier Mateu en el treball titulat «L'enquesta pública en el procés d'aplicació de la Llei d'Alta Muntanya»⁴, amb el qual estem totalment d'acord. El treball l'hem realitzat en tres fases, en les quals s'interrelacionen l'àmbit individual, territorial i sectorial. Prèviament i per entendre les fases puntualitzarem algunes qüestions referides als àmbits.

En l'àmbit *territorial* hem treballat a nivell de municipi, intentant copsar quina és avui la realitat i problemàtica de cada un dels vint-i-un municipis que componen la comarca. En l'àmbit *sectorial* hem connectat amb tots els sectors de la població que degut a una causa econòmica o social tenen una problemàtica i perspectives conjuntes. Si bé en l'àmbit territorial hem posat molt d'èmfasi en les qüestions de serveis territorials, i s'ha intentat fer una anàlisi dels sectors en cada lloc determinat, en aquest altre àmbit hem analitzat les qüestions de forma més globalitzadora. En l'àmbit *individual* hem tractat d'arribar a la població el més directament possible a partir d'entrevistes personals o enquestes individuals. Vegem ara les tres fases següents:

A. *Fase prèvia o pre-enquesta.* La finalitat d'aquesta va ésser marcar les pautes i criteris de l'enquesta. Pensàvem que no es podia començar a realitzar l'enquesta sense abans tenir ja una mínima idea d'on es volia anar i per què. No podíem d'entrada anar a entrevistar tothom perquè sí; calia establir uns criteris mínims que ens ajudessin a trobar les persones adequades i que ens permetessin anar a buscar la informació que desitjàvem. Per acomplir aquest objectiu va caldre fer els següents passos:

- Reunions amb l'equip direccional amb la finalitat de copsar la realitat comarcal en tots els seus aspectes. En certa manera, es va fer una diagnosi comarcal que ens permeté establir un ordre de prioritats per poder fer l'enquesta.

- Reunions amb cada una de les comissions informatives del Consell Comarcal de la Garrotxa. A grans trets i per uns informes que ens havien fet arribar sabíem què pensaven, quins problemes consideraven més greus i qui-

⁴ X. MATEU I LLEVADOT, 1984, *L'enquesta pública en el procés d'aplicació de la Llei d'Alta Muntanya*, Direcció General de Política Territorial, Servei d'Acció Comarcal. Departament de Política Territorial i Obres Públiques, Generalitat de Catalunya, p. 80.

nes entitats s'havien d'anar a entrevistar. L'únic que a nosaltres ens interessava era saber el perquè de tot el que ens havien fet arribar.

- Reunió amb l'equip tècnic de la Mancomunitat Intermunicipal de la Garrotxa. La seva coneixença de gran part de la comarca ens va servir per marcar criteris i identificar problemes. Gràcies a ells vam poder disposar d'una fitxa que ens informava dels serveis urbanístics municipals.

- Per a poder establir criteris referents a cada sector econòmic i també social es van mantenir unes xerrades amb tècnics o coneixedors dels sectors de manera global. Es van realitzar unes divuit entrevistes.

B. Fase enquesta. Un cop establerts els criteris vam passar a la fase de l'enquesta. Excepte en casos molt determinats, l'enquesta va fer-se oral i de manera directa entre enquestador i enquestat. La utilització de la gravadora va ésser important en alguns casos, sobretot quan es va anar a parlar amb els habitants de l'Alta Garrotxa, amb els quals és molt difícil i desaconsellable voler seguir un fil conductor en l'entrevista.

Exceptuant l'enquesta individual (ja en parlarem més endavant) mai no es va partir d'una enquesta tancada, ja que això ens privava d'entrar dins el tema. Sovint podríem canviar el terme enquesta pel de diàleg. Abans d'anar a veure algú l'equip d'enquestadores havien realitzat un índex previ, però mai aquest no ens va privar de parlar d'altres coses que a la llarga confluïen en el tema que a nosaltres vertaderament ens interessava. Tot i ésser conscients (els resultats ens ho indiquen) que existia una interferència entre els tres àmbits assenyalats, vam intentar -per tal de seguir un ordre en la nostra feina- establir una diferenciació que ens permeté repartir-nos millor el temps.

- Àmbit sectorial. A tots els sectors tractats no se'ls va donar la mateixa importància, primer perquè pensàvem que hi ha un tipus de sector com l'agrari que el Pla ha de considerar de manera especial, i segon perquè mentre estàvem realitzant l'enquesta sorgia algun tema que crèiem s'havia de tractar de manera especial.

Quins eren els sectors que s'havien de tractar va sorgir de la pre-fase; ara bé, mai no va ésser una idea tancada, sinó que durant aquesta fase es va anar modificant el primer índex, que es va tornar a modificar a l'hora de fer les conclusions, ja que una última lectura ens va fer adonar que molts podien complementar-se.

- Àmbit territorial: Com ja s'ha dit amb anterioritat, es va treballar a nivell municipal. El nostre objectiu era conèixer la realitat del municipi i la seva problemàtica. En certa manera vam voler arribar a fer una petita diagnosi municipal, evidentment sempre a través de l'opinió dels habitants. Per

això ens va semblar que la manera més oportuna era traslladar-nos a cada un dels municipis i, després d'un contacte previ amb algun membre representant del Consell, fer un llistat de persones o grups que havíem d'anar a veure per tal de parlar dels diferents aspectes econòmics i socials de cada lloc. També vam mantenir una xerrada amb el secretari i equip tècnic –si n'hi havia– i, per acabar de concretar, amb tot el consistori.

– Àmbit individual: En una àrea de dimensions com la Garrotxa l'enquesta individual és poc operativa. Ens vàrem servir d'ella en casos molt determinats per establir relació amb aquella població poc representada pels organismes i per acabar de completar la informació dels diferents sectors (indústria, agricultura...).

Ens va semblar necessari arribar d'una manera molt directa als habitants de l'Alta Garrotxa que fonamentalment viuen de l'agricultura i de la ramaderia. Quan ens referim a aquesta gent volem dir tant els pagesos de tota la vida com aquella gent que per pròpia voluntat ha fet l'opció d'anar-hi a viure (els neo-rurals). La relació amb aquesta gent ha estat el més directa i oberta possible. Sens dubte, arribar a tots ens ha estat difícil, però amb l'ajuda de gent coneixedora ens n'hem pogut fer una idea força aproximada.

Per a completar tot el procés i per tal d'obrir-lo a tots els habitants, objectiu primordial de l'enquesta, es va publicar una enquesta molt senzilla i es va difondre per tota la comarca mitjançant bústies que es van repartir per tots els municipis de la Garrotxa. L'objectiu era que la població donés el parer sobre uns quants temes que ens semblaven prioritaris i que tothom tingués la possibilitat d'expressar-se i dir-nos allò que semblava més problemàtic del seu poble i comarca.

C. Conclusions. Un cop recollida la informació de tota l'enquesta la vàrem relacionar i desglossar en temes, prescindint d'àmbits i de fases. El que vàrem pretendre en aquest apartat va ésser recollir de manera més o menys ordenada una sèrie de suggeriments i conclusions apareguts al llarg de tot el procés.

Des de la nostra òptica vàiem molt clar que tot el treball tenia un significat per si mateix i aquesta darrera fase només pretenia ésser una recopilació d'allò que enteníem més significatiu. No volíem que fos un compendi o resum; consideràvem que les conclusions estaven en tot el treball i en cada una de les entrevistes, que el futur pla no pot oblidar de cap manera.

Vàrem estructurar aquesta part en dotze temes, i a més per cada un dels municipis vàrem elaborar un informe-diagnosi. Consideràvem que zonificar d'altra manera la comarca no era la nostra feina, sinó la del Pla, que ja té els elements imprescindibles en els resultats de l'enquesta. A més, quedà molt

clar que a part de la divisió administrativa, a l'hora de fer la distribució de serveis i d'estructura econòmica cal una zonificació determinada, per a la qual zonificació probablement no valdran els paràmetres utilitzats en altres comarques.

Cal sensibilitzar la gent de la comarca perquè tothom hi digui la seva

Com diu Xavier Mateu en el seu projecte, l'enquesta ha de servir per donar a conèixer a la població la Llei d'Alta Muntanya, el Consell de comarca i el que significa un Pla Comarcal. D'altra banda ha de servir perquè tothom tingui possibilitat d'expressar la seva opinió sobre la realitat de la comarca i detectar-ne els seus problemes. Per aquest motiu anterior i per a completar la nostra tasca, paral·lelament al que s'ha dit es va endegar una campanya sota el lema: «Per donar més vida a la Garrotxa. Ets convidat a dir-hi la teva». Els diferents documents de la campanya van ésser els que segueixen:

- Cada un dels passos del procés de l'enquesta es va donar a conèixer a tots els mitjans de comunicació al nostre abast: diaris, revistes setmanals, ràdio i televisió.

- A través del Centre de Recursos de la Garrotxa i Camp d'Aprenentatge es va mantenir relació amb els mestres de Ciències Socials de l'EGB que estan ensenyant el poble i la comarca als nens. A través de diferents trobades es va intentar que el tema de la Llei d'Alta Muntanya i del Consell Comarcal tingués ressò a les aules, i posteriorment es va encarregar als nens que realitzessin una redacció parlant del seu poble o comarca. L'objectiu que vam perseguir no fou el de fer un concurs, sinó convidar els nens a col·laborar i a donar més vida a la Garrotxa.

- Ens va semblar bàsic conèixer l'opinió dels nois i noies de l'Institut i de Professional. Per a copsar-la, es van fer dues conferències a cada centre, l'una sobre la Llei i l'altra sobre la zona volcànica. Posteriorment els nois van respondre l'enquesta individual.

- Durant vuit setmanes es va emetre per Ràdio Olot un programa de mitja hora: «La taula d'en Bernat». En ell, a part d'informar puntualment de tot el que s'estava fent (relació entrevistes, visita als municipis, etc.), es parlava d'un tema d'interès comarcal amb diferents convidats.

- Es van publicar i escampar per la comarca uns tríptics explicatius del que era la Llei d'Alta Muntanya i com aquesta es concretava a la Garrotxa.

- Tota la campanya va ésser reforçada amb uns cartells i amb unes falques de ràdio mitjançant les quals s'invitava la gent a dir-hi la seva.

Algunes consideracions

Un cop acabat el treball i a mesos vista de la seva realització, valorem positivament els resultats. Considerem que la participació ha estat important⁵. D'entrada ja no preteníem arribar a tots els 45.000 habitants, tasca impossible sobretot quan disposàvem d'un temps (quatre mesos) i d'un pressupost limitats.

Considerem que per endegar un treball d'aquest tipus cal un coneixement previ de la comarca. Ara bé, tot i aquesta coneixença els resultats són sorprenents. De vegades els professionals, partint d'una idea prefixada i de la coneixença global d'aquells problemes que d'una manera o altra afecten el conjunt del territori, desconeixen en canvi aquells problemes puntuals, també producte de l'estructura territorial, sovint més fàcils de solucionar amb una mica d'imaginació. Un exemple que ens pot il·lustrar el que hem dit és el fet que els muntanyecs es queixen que no reben informació; això es un fet equivocat, el que cal és modificar els conductes d'informació. És molt més important pel pagès la informació oral que no l'escrita, i per aconseguir això no calen grans canvis, tal com la mateixa realitat comarcal ens ho indica. L'únic que cal és que l'Administració i qualsevol servei al pagès siguin conscients de quina és la persona que contracten per portar la tasca endavant, ja que aquesta ha d'assumir sovint el paper d'animador. Aquest exemple en una comarca de muntanya pot traslladar-se a molts sectors; la figura de l'animador és important.

Excepte l'enquesta que es va difondre a través de les bústies, no vàrem realitzar mai entrevistes tancades, sinó que vam establir converses i discussions amb la gent i amb els diferents col·lectius; sempre hi vam aportar la nostra opinió, ja que d'altra manera era difícil aprofundir en els temes. Com és evident, aquest tipus de diàleg exigeix disposar de temps i ésser conscients que es parlarà d'aspectes que potser no serviran. D'altra banda, però, ens va fer entendre que calia donar importància a molts aspectes que d'altra manera no els haguèssim tractat. Aquest mètode de treball t'obliga a replantejar-te les coses a cada moment i té l'inconvenient que en anar a descobrir nous aspectes pots arribar a no veure on està el final del treball.

Érem conscients que la gent està tipa d'enquestes i que ha perdut la confiança en l'Administració. Aquest fet era un repte que havíem de superar. Per això, va ésser necessari presentar-nos a la gent de manera molt cordial,

⁵ La informació recollida ha estat molt exhaustiva. Concretament s'han realitzat unes 210 entrevistes, la qual cosa no vol dir 210 persones, sinó que són moltes més; s'han recollit unes 780 enquestes individuals (474 comarca i 306 Olot) i hem llegit unes 800 redaccions escolars (són moltes més les realitzades, ja que en moltes ocasions el mestre ja n'havia fet una selecció).

explicant sempre el que anàvem a fer, però mai llançant falses expectatives. D'altra banda, vam adaptar-nos a les seves formes, hàbits i horaris. Aquest tipus d'entrevistes va permetre que la gent expliqués la problemàtica o els avantatges que li comporta viure en un lloc i, a més, que presentés alternatives, que sovint estan més adoptades a la realitat del lloc i són més imaginatives que les que ofereix l'Administració.

Hem de valorar positivament la campanya que es va efectuar durant la realització del treball. Aquesta, a part de donar a conèixer la Llei i el Consell Comarcal, va comportar que col·lectius o gent individual que nosaltres no anàvem a veure particularment, ens fessin arribar les seves opinions i suggeriments. D'altra banda, les redaccions escolars van ésser un bon punt de referència per determinar-nos la realitat comarcal i les diverses alternatives.

No vam oblidar mai que treballàvem per al Consell Comarcal de la Garrotxa i que a la llarga són ells i la Generalitat els responsables de l'execució del Pla. Per aquest motiu vam creure oportú que constantment estiguessin informats del que estàvem fent i a més que ells també fossin els entrevistats: com a polítics comarcals havien de dir-hi la seva. Ara bé, també vàrem intentar que no intercedissin de manera directa en la feina, donat que la seva presència en les entrevistes podria modificar substancialment el diàleg.